

Lindelydyssen

Dyssen er et gravkammer fra bondestenalderen. Den har ligesom mange andre dysser et manglekantet kammer. Der blev begravet flere personer i disse grave, men om alle havde "ret" til en dyssebegravelse, ved vi ikke. Der er syv vægsten og én dæksten bevaret. Dækstenen er speciel, fordi den er fyldt med naturskabte huller. Oprindeligt stak kun dækstenen op af gravhøjen, men Lindelydyssens høj er næsten forsvundet pga. jorderosion. Flere steder titter mindre sten frem omkring gravkammeret. Det er rester af den stenvæg, der skulle holde jord og vand ude af kammeret. Stenalderbønderne var nemlig storartede bygmestre.

Træffer man på en urørt storstensgrav, kan man finde et både jordfrit og relativt tørt kammer. Dysserne blev bygget fra ca. 3.500-3.200 f.Kr.

Lindelydyssen (Lindely Barrow)

This burial chamber is from the Late Stone Age. Like many other dolmens, it has a polygon chamber. Several people were buried in these graves but we are not sure whether everybody was entitled to a barrow burial. Seven wall-stones and a capstone have been preserved. The capstone is unusual because it is full of natural holes. Originally, only the capstone emerged from the burial mound but the mound has almost disappeared because of soil erosion. Several smaller stones now peek out from around the burial chamber. Some of the stones used to cover the chamber and keep out the earth and water still remain. Stone Age peasants were master builders.

If you discover an untouched megalithic tomb, you may find the chamber is relatively dry and free of earth. The barrows were built from about 3.500-3.200 BC.

Der Lindely-Dolmen

Der Dolmen ist eine Grabkammer aus der Bauernsteinzeit. Wie viele andere Dolmen hat er eine vieleckige (polygone) Grabkammer. In diesen Gräbern wurden mehrere Personen beigesetzt. Sieben Tragsteine und ein Deckenstein sind erhalten geblieben. Der Deckenstein ist eigenartig, weil er von der Natur geschaffene Löcher hat. Ursprünglich ragte nur der Deckenstein aus dem Hügel hervor, aber der Hügel des Lindely-Dolmens ist durch Erosion fast verschwunden.

An mehreren Stellen schauen kleinere Steine um die Grabkammer aus dem Boden. Es handelt sich um die Reste einer Steinpackung, die Erde und Wasser aus der Kammer fernhalten sollte. Die steinzeitlichen Bauern waren hervorragende Baumeister. Die Dolmen wurden von ca. 3.500 bis 3.200 v. Chr. errichtet.

Det smalle land mellem Kattegat og Kertinge Nor var et yndet opholdssted i yngre stenalder. Her er fundet både bosættelser (🏠) og mange dysser og jættestuer (🪦). En del af de store stengrave er dog forsvundet (🪦).

De store sten, man har anvendt til at bygge dyssen, er formentlig bragt til stedet ved hjælp af slæder og løftestænger. Arbejdsindsatsen har været enorm for at få sat de mange sten præcist i form.

En tidslomme

”Lindely-Vest”-dyssen ligger i dyrket mark, så når man besøger dyssen, er det vigtigt at blive på stien. Dyssen har et lille, manglekantede kammer, som består af fem vægsten og en kæmpestor dæksten. Dyssekammeret er i fin stand og leder tankerne hen på dysserne i guldaldermalerierne.

Langs højens kant kan man se ti små randsten. En kæde af sten rundt om gravhøjen markerede grænsen mellem det omgivende land og graven og mellem de levendes og de døde verden. Graven har sikkert været opfattet som helligt område.

Dyssen ligger som i en tidslomme: et stykke fortid midt i det moderne landskab. Den ligger på en lille ”halvø” af dyrket land midt mellem Munkebos industriområde og det gamle Lindøværft.

A time capsule

”Lindely-Vest” barrow is in a cultivated field, so if you visit the barrow, you must stay on the footpath. The barrow has a small polygon chamber consisting of five wallstones and a huge capstone. The barrow’s chamber is in very good condition and resembles the barrows in paintings from the Golden Age.

You can see ten small kerbstones along the edge of the burial mound. A chain of stones around the burial mound mark the border between the surrounding land and the grave, and the transition between the land of the living and the dead. The grave was probably perceived as sacred ground.

The barrow is actually a time capsule: a pocket of prehistory in the modern landscape. It stands on a small ‘peninsula’ of farmland halfway between Munkebo’s industrial estate and the old Lindø shipyard.

Aus der Zeit gefallen

Der Dolmen ”Lindely-Vest” liegt auf einem bestellten Acker. Bei einem Besuch des Dolmen muss man auf dem Weg bleiben. Der Dolmen hat eine kleine polygone Kammer, die aus fünf Tragsteinen und einem riesigen Deckenstein besteht. Die Dolmenkammer ist in gutem Zustand und erinnert an die Hünengräber auf romantischen Gemälden.

Am Rand des Hügels stehen zehn kleine Randsteine. Eine Steinkette um den Grabhügel bildete die Grenze zwischen dem umgebenden Land und dem Grab und damit zwischen der Welt der Toten und der Lebenden. Das Grab galt sicher als heiliger Bereich.

Der Dolmen scheint aus der Zeit gefallen zu sein: ein Stück Vergangenheit mitten in der modernen Landschaft. Er liegt auf einer kleinen „Halbinsel“ bestellten Landes zwischen dem Gewerbegebiet von Munkebo und der ehemaligen Werft Lindø.

Lindelydyssen i 1800-årenes slutning. I dag ses Lindøværftets kæmpekran i stedet for sejlskibe. Dysser i landskabet var et populært motiv for kunstnere. Der var en dysse på 50-kronersedlerne i perioden 1952-1964.

Landskabet forandres: Dyssen (den orange prik) i 1800-tallets landskab. Dyssen er omgivet af enge. Lind-ø er en ø. Dyssen kaldes en ”jyndovn” (jætte-ovn). En gang troede man, at jætterne brugte disse stenanlæg som ovne.

VIDSTE DU ...

- at man kunne operere i hovedet for at lindre indre blodansamlinger.
- at stenalderens flintknive var skarpere end selv de bedste knive af stål, der i dag benyttes til operation.
- at man kunne bedøve folk med forskellige urter.

To jættestuer

Jættestuerne ved Nyhøj blev undersøgt i 1917. Der blev fundet knogler efter flere døde personer samt flintøkser, pilespidser, flintflækker, ravperler og mange skår fra udsmykkede lerkar. Jættestuerne er bygget i tiden omkring 3.200-3.100 f.Kr. De blev brugt til adskillige begravelser.

Mange af sådanne storstensgrave er registreret i 1800-årenes slutning. Men siden er det gået hårdt ud over dem og flere er beskadiget eller helt fjernet. Ved at sammenligne gamle kort med det moderne landskab, kan man se, hvor meget området har forandret sig fra landbrugsland til industriområde. De to jættestuer ligger nu i en lille, grøn oase midt i industrikvarteret. Før kaldtes stedet for Præstegårdsmarken, fordi det hørte til præstegårdsjorden.

Two passage graves

The passage graves at Nyhøj were examined in 1917. Bones were revealed belonging to several dead people together with flint axes, arrowheads, flint blades, amber beads and many fragments of decorated pottery. The passage graves were built in the time around 3200-3100 BC. They were used for several burials.

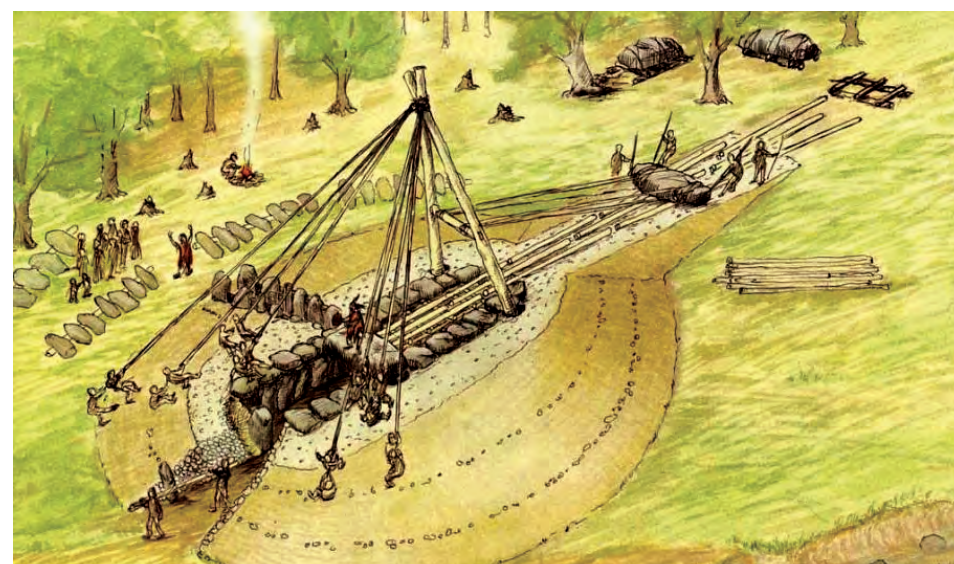
Many such megalithic tombs were registered in the late 1800s. But time has taken its toll and many have been damaged or removed entirely. By comparing the old maps with the modern landscape, we can see how much the area has changed from farmland to industrial area. The two passage graves now lie in a small green oasis at the heart of an industrial estate. Once called Præstegårdsmarken (vicarage field), this area belonged to the vicarage land.

Zwei Ganggräber

Die Ganggräber bei Nyhøj wurden 1917 untersucht. Es wurden Knochen von mehreren Toten, Feuersteinäxte, Pfeilspitzen, Feuersteinabschläge, Bernsteinperlen und viele Scherben von verzierten Tongefäßen gefunden. Die Ganggräber wurden im Zeitraum 3.200-3.100 v. Chr. errichtet und dienten wiederholt für Bestattungen.

Viele solcher Großsteingräber wurden Ende des 19. Jahrhunderts registriert. Seither haben sie stark gelitten, viele wurden beschädigt oder völlig beseitigt. Bei einem Vergleich alter Karten mit der modernen Landschaft ist zu erkennen, wie sehr sich das Gebiet von einer Agrarlandschaft in ein Industriegebiet verwandelt hat. Die beiden Gräber liegen nun wie eine kleine Oase mitten in dem Industriegebiet. Früher hieß die Stelle „Præstegårdsmarken“ (Pfarrhofacker), weil sie zum Land des Pfarrhofs gehörte.

OLDTIDENS KRAN

Hvordan stenalderbønderne har fået slæbt de kolossale sten på plads er stadig gådefuldt. Spor efter trækonstruktioner ved gravene antyder, at man af og til har benyttet sig af en slags slæbekran.

En gruppe amatørarkæologer undersøger i 1980 resterne af storstensgraven Lykkedamslund ved Drigstrup sammen med Odense Bys Museer. I dag står Østfyns museer for udgravninger på denne egn.

FÅ MERE VIDEN:

Besøg Østfyns Museer i Kerteminde og Nyborg
www.ostfynsmuseer.dk
 Besøg vikingemuseet Ladby

kulturarv.dk/danmarks-oldtidilandskabet
1001fortaellinger.dk

Begravet igen?

Stenalderens gravskik var meget fremmedartet. Meget tyder på, at de døde først blev begravet på store, hellige pladser med grøfter og palisader som f.eks. Sarup på Sydfyn. Skeletterne blev derpå genbegravet i langhøje, dysser eller jættestuer. Gravformerne skifter nemlig i løbet af bondestenalderen. Først byggede man aflange høje med gravkamre af træ. Senere byggede man aflange eller runde høje med gravkamre af store sten, dysserne. Herefter byggede man jættestuer med runde høje.

De tidligste små dysser var enkeltmandsbegravelser. Senere blev dysserne større og brugt til flere begravelser. Jættestuerne havde en gang ind til kammeret. Der blev ofret lerkar med fødevarer til de døde ved foden af højen. De døde blev tilbedt som forfædreåndere, der skulle stå de levende bi.

Dug up and reburied?

Stone Age burial traditions were very strange. There are many indications that the deceased were first buried in large sacred areas with ditches and palisades. The skeletons were then reburied in long barrows, burial mounds or passage graves. The shapes of the graves also changed during the course of the Late Stone Age. First, rectangular mounds were built with timber burial chambers. Later rectangular or round mounds called dolmens were built with burial chambers of large stones. Finally, passage graves were built with round mounds.

The passage graves had a passage leading into the chamber. Pottery containing food for the deceased was sacrificed at the foot of the mound. The deceased were worshipped as ancestral spirits whose role was to assist the living.

Zweimal begraben?

Die Begräbnissitten der Steinzeit muten sehr fremdartig an. Vieles lässt darauf schließen, dass die Toten zunächst auf großen heiligen Plätzen mit Gräben und Palisaden begraben wurden. Die Skelette wurden dann später in Langdolmen, Dolmen und Ganggräbern erneut bestattet. Die Gräberform änderte sich nämlich im Laufe der Bauernsteinzeit. Zunächst baute man längliche Hügel mit Grabkammern aus Holz, später dann längliche oder runde Hügel mit Grabkammern aus großen Steinen, die sogenannten Dolmen. Schließlich ging man zu Ganggräbern in runden Hügeln über.

In den Ganggräbern führte ein Gang in die Grabkammer. Am Fuß des Hügels wurden Tongefäße mit Lebensmitteln für die Toten geopfert. Die Toten wurden als Geister der Ahnen um Beistand für die Lebenden angebetet.

Maleren Johannes Larsen var interesseret i arkæologi og kulturhistorie. Han tegnede indgangen til jættestuen Mårhøj ved Martofte.

Jættestuen Hesthøj ved Martofte blev undersøgt i 1934 af Rosenberg fra Nationalmuseet. Han opmålte og tegnede knoglerne og oldsagerne. Rosenberg var også med til at udgrave Ladbyskibet fra vikingetiden.